

نقش رسانه ها در سالم سازی جامعه/ خطرات معروف شدن منکر از دید حضرت علی(ع)

یک عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه گفت: اگر رسانه ها با رعایت اخلاق حرفه ای به اندازه و به هنگام نسبت به مسائل مختلف حساسیت نشان دهند، برای مردم الگوسازی کنند و اطلاعات مورد نیاز را در اختیار آنها بگذارند تا مردم مجبور نشوند اطلاعات تکمیلی تر را از منابع غیر معتبر و یا از رسانه های بیگانه بگیرند از شایعه پراکنی جلوگیری می شود.

یک عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه گفت: اگر رسانه ها با رعایت اخلاق حرفه ای به اندازه و به هنگام نسبت به مسائل مختلف حساسیت نشان دهند، برای مردم الگوسازی کنند و اطلاعات مورد نیاز را در اختیار آنها بگذارند تا مردم مجبور نشوند اطلاعات تکمیلی تر را از منابع غیر معتبر و یا از رسانه های بیگانه بگیرند از شایعه پراکنی جلوگیری می شود.

حجت الاسلام مسعود آذربایجانی عضو هیات علمی گروه روان شناسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در مورد اینکه چرا در جامعه ما برخی مسائلی که امری اجتماعی و عادی هستند تبدیل به مسائل بزرگی می شوند و از آن حاشیه های زیادی به وجود می آید به خبرنگار مهر گفت: اگر منظورتان اختلاس ها و دزدی های کوچک باشد بله در همه جوامع این امور وجود دارند. ولی وقتی به سه هزار میلیارد تومان تبدیل می شود این دیگر غیرعادی است و باید ناهنجاربودنش را تأکید کنیم. بزرگ کردن آن در سایت ها و رسانه ها و خبرگزاری ها به جاست.

وی افزود: من اتفاقاً می خواهم برعکس سؤال شما بگویم. یعنی اینکه جامعه ما یک مقداری حساسیتش را از دست داده است. یعنی ناهنجاری ها بعضاً به هنجار تبدیل شده و عادی تلقی می شوند. برای مثال یک دروغی که یک سیاستمدار خارجی می گوید باعث کنارگذاشتن او از طرف هم قطارانش می شود و خود او هم استعفا و کناره گیری می کند و گاهی از کشور فرار می کند ولی درمورد یک مسئول ما می بینیم که گاهی بیش از یک دروغ می گویند و برایشان عادی است. جامعه ما حساسیتش را نسبت به ناهنجاری ها و امور خلاف و نامتعارف از دست داده یا حساسیتش نسبت به اینها کم شده است. چرا نباید به اختلاس های حتی کوچک حساسیت نشان داد. در جامعه اسلامی مواردی کوچکتر از اینها هم غیر عادی هستند. طبق معیارهای اسلامی وقتی قرآن صریحاً می گوید یا مرون بالمعروف و ینهون عن المنکر یکی از علائم خارج شدن جامعه از اسلام و دین این است که به فرموده امیرالمومنین(ع) امور معروف منکر شود و یا کسانی که به جای اینکه به معروف امر کنند امر به منکر می کنند. اگر جامعه ما حساسیت به امور خلاف را از دست دهد و یا حساسیتش نسبت به آنها کم شود و عادی قلمداد کند و بی تفاوتی به وجود بیاید این یک فاجعه است.

این محقق و پژوهشگر مسائل دینی تصریح کرد: حاشیه سازی حالا در فوتبال یا ورزشهای دیگر توسط رسانه ها هم اگر منظورتان باشد این مسائل در همه کشورها وجود دارد و به اینها نباید اصلاً اهمیت نشان داد. گاهی کم کردن حساسیت در این موارد باعث می شود که بهتر آنها را کنترل کرد و بها دادن بیش از حد به این مسائل آنقدر آن را بزرگ می کند که کنترلش دشوار و مقابله با آنها با سختی همراه می شود.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در مورد اینکه چرا اکثر افراد در مورد مسائل و موضوعاتی که می شنوند بدون تحقیق و حساسیت حرف می زنند و آن را گسترش می دهند هم اظهارداشت: این یک بحث دیگری است. در روانشناسی اجتماعی بحث شایعه پراکنی را داریم. که هم جنبه اخلاقی و هم جنبه اجتماعی دارد. شایعه پراکنی منبعث از دو مسئله است. یکی محروم بودن از اطلاعات و در دسترس نبودن اطلاعات کافی بین مردم، نبودن اطلاعات درست و صحیح و کافی باعث می شود به محض اینکه هر چیزی که شنیدند بدون تحقیق و تفحص به دیگری منتقل کنند. عامل دوم این است که مسائل بزرگ و مهم جامعه را بیش از حد پنهان کنیم، یعنی تبادل اطلاعات جریان عادی خودش را نداشته باشد. این مسئله هم باعث شایعه پراکنی می شود. این مبحث دیگری غیر از سؤال اولتان است. خلاف معیارهای اخلاقی هم است. قرآن می فرماید یا ایها الذین امنوا اتقوا الله و قولوا قولا سدیداً یعنی یکی از نشانه های تقوا و خویشتن داری این است که حرفهایی که بر زبان می آوریم سفت و دقیق و مطمئن باشند به قول معروف مو لای درزشان نرود. این چنین است که اگر واقعاً حرف های سست منتقل می شوند رسانه ها در این رابطه مقصرند و اگر اخلاق حرفه ای اشان را رعایت نکنند این مسئله زمینه ساز زیر پا گذاشتن مسائل اخلاقی در جامعه از سوی مردم می شود.

این نویسنده و محقق در مورد اینکه چگونه می توان افراد جامعه را افرادی دقیق و حساس به مسائل اجتماعی بار آورد هم یادآور شد: مسئولین و رهبران جامعه و کسانی که الگوی جامعه هستند باید این حساسیت را به مسائل خلاف واقع و غیر اخلاقی داشته باشند. رسانه ها هم نقش خیلی مؤثری در این جهت دارند. رسانه ها به عنوان رکن چهارم که در جامعه محسوب می شوند می توانند در پاکسازی و سالم سازی جامعه نقش بسیار مؤثری داشته باشند. به هر حال یکی از ارگانها و ضوابط اجرایی امر به معروف و نهی از منکر رسانه ها هستند باید به هرگونه منکری و امور غیر اخلاقی و خلاف قانون و ناهنجاری به طور دقیق حساسیت نشان دهند. یعنی آنها می توانند اطلاعات دقیق را بدست آورند و با گزارش های دقیق بدون اینکه شکی داشته باشند مسائل ناهنجار را بر ملا کنند که از این جهت موجبات تشویش عمومی را فراهم نکنند و باعث اتهام به کسی نشوند و بزرگ سازی و برجسته سازی بیش از حد هم نکنند.

آذربایجانی افزود: اگر رسانه ها با رعایت این اخلاق حرفه ای حساسیت به اندازه و کافی به موقع و به هنگام از خود نشان دهند

در این جهت می توانند الگو سازی برای مردم بکنند و آن حساسیت را به وجود آورند به ویژه اطلاعات مورد نیاز مردم را در اختیار آنها بگذارند تا آنها مجبور نشوند اطلاعات تکمیلی تر را از منابع غیر معتبر و یا از رسانه های بیگانه بگیرند. نکته بعدی هم این است که به مردم آموزش داده شود که چه اخباری را استفاده کنند و چه اخباری را استفاده نکنند این مسئله باید برای آنها تبیین شود.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در مورد اینکه نقش رسانه ها در عدم گسترش حاشیه ها و مسائل اثبات نشده در جامعه چیست هم بیان کرد: قاعده باید بر طبق قانون اساسی بر براءت باشد. اگر واقعاً مسئله ای ثابت نشده و برای رسانه ها محرز نشده مبنا را باید بر آن گذاشت که آن خبر را منتقل نکنیم. بعد دیگر قضیه این است که طبق قانون اساسی اصل عدم تجسس باید رعایت شود. یعنی حریم خصوصی افراد باید حفظ شود. اگر موردی در یک مکان شخصی و کاملاً اختصاصی اتفاق افتاده و به منافع اجتماعی هم ممکن است ربطی نداشته باشد و به اموال عمومی هم زیان نزده و به سیاست های کلی کشور هم کاری ندارد توصیه می کنیم به اینگونه موارد هم نباید وارد شد.

آذربایجانی عنوان کرد: اما دسته سوم مواردی است که اولاً محرز شده و اتفاق افتاده آن رسانه شواهد و قرائن کافی از آن در دست دارد و ثانیاً مربوط به منافع عمومی و امور سیاسی کلی کشور است در این موارد هم باید بنامان به همان مقداری که اتفاق افتاده باشد و نه بیش از حد آن را بزرگ کنیم. بزرگ کردن و برجسته کردن این موارد هم خود به نوعی بی اخلاقی است و ناهنجاری است.